

ningar af utmärkta fremmande arbeten gifva öfning i språkformernas användande och kunna rikta språket med nya ord, den inhemska bildningen med nya föreställningar. Men för sig kunna öfversättningarna bilda lika litet en inhemsk prosa som en inhemsk poësi; hvaraf också följer, att dugliga öfversättningar icke kunna uppstå, förrän en genom originalarbeten utbildad prosa förefinnes. Härmed nekas icke, att icke öfversättningar i hvarje modern nationallitteratur föregått originalskrifterna. Ett sådant förhållande är nödvändigt hos de historiska folken, som af andra folk mottagit hela sin tidigare bildning. Originalförfattaren måste i eget språk ega något förråd af de föreställningar, som tillhöra den gällande bildningen, förrän han kan fortverka i dennas anda.

Gagneligt och tidsenligt bör det derföre anses, att Finska litteraturens vänner föranstalta om utgifvandet af öfversättningar från den utländska sköna litteraturen. För vår del anse vi visserligen, att öfversättningar i allvarliga ämnen skulle vara mera språkbildande; emedan dock all prosaisk skönlitteratur är en hybrid art. Men då till företagets understödjande den större allmänhetens smak måste rådfrågas, så nedsattes det goda icke deraf, att ett bättre kunde gifvas. Dock – blifva dessa öfversättningar endast grammatikaliskt regelräta, icke gjorda i ett klart, allmänt fattligt språk, så är företaget förfeladt. Farhågan för något sådant har redan afskräckt mången från deltagande för saken.

J. V. S.

43 TIDNINGS REVY.

Litteraturblad n:o 13, december 1848

Denna rubrik är sällsynt i vårt blad, emedan det under närvarande förhållanden är så svårt, att till densamma finna ett innehåll.

Öfverhufvud bör dock erkännas, att i landets Tidningar fortfarande röjes äfven traktan till det nyttiga. Såsom förut blifvit anmärkt, skönjes detta bäst hos den yngre delen af pressen, medan de äldre firmorna årligt hålla ut med den goda gamla läsningen.

Bland de yngre har *Skoltidningen* upphört med året. Såsom bevisande för ringa intresse hos Skollärarepersonalen kunde denna företeelse anses, om denna personals fåtalighet i landet icke satte den ur stånd, att ensam underhålla en tidning. I bokhandelsföretag bära sig uppoffringar för namnet på längden lika litet, som i andra affärer, der penningen hör till saken. Ingen kan vänta, att t. ex. hvar och en Skollärare skall hålla sig ett exemplar af en Skoltidning. Äfven der håg för läsning finnes, söker hvar och en förskaffa sig skrifter i en eller ett par vetandets grenar; och ju större hågen verkligen är, desto hellre skall han i allt öfrigt söka erhålla lektyr, utan att nödgas behålla böckerna. Isynnerhet gäller detta om tidningar, de må då omfatta hvilket ämne som helst. De meddela öfversigter och notiser, upptaga stridsfrågor för dagen o. s. v. Äfven den ifrigaste pedagog t. ex. kan nu hafva nog af att engång läsa ett sådant blad; men sitt bibliotek kan han alltid förse med vida gagneligare skrifter. Den enda utvägen, för att uppehålla äfven en Skoltidning i vårt land, blir väl derföre den sedvanliga, att få densamma spridd till ett nog stort antal tidningsbolag. Att härvid räkna på föräldrar, hvilkas barn besöka de Lärda Skolorna, tro vi vara illusoriskt. Af dem önskade mången sig ega prenumerationsafgiftens

belopp, att använda för sin son. Och en stor del föräldrar finner det redan för besvärligt att besöka en Skolexamen. Deremot skulle folkundervisningens afhandlande åtminstone något utvidga kretsen af ett sådant blads läsare. De sednaste åren hafva i detta hänseende gifvit så många bevis på vaknadt intresse, att åt detta håll uppenbarligen finnes ett fält att bearbeta.

Skoltidningens upphörande kan nu i all händelse anses för ett missöde i den fattiga inhemska litteraturens historie. Ty något är dock bättre än intet. Och bladets redaktion visade alltid håg, att väl begagna dess inskränkta utrymme. Dock lyckades den icke väcka frågor af större intresse. Menniskorna älska icke att se mossbevuxna satsar uppstufvade såsom nyheter för dagen. Och då Red.n engång upptog ett ämne, Skolans och Gymnasii ömsesidiga förhållanden, som äfven i vårt land stöter på sympatier och antipatier, hade den icke takt nog att fasthålla det. Vi påpeka då här mindre Skoltidningens småsinnade utfall mot detta blads redaktion, som blott kunde anses för ett pligtskyldigt tjutande med ulfvarne, utan dess beteende i frågan mot Åbo Underrättelser. I sistnämnda blad uppträdde nemligen en motståndare till Skoltidningens yrkanden, hvars anförande i koncision, bevisning och stil säkert är en af de bästa artiklar, landets tidningslitteratur företett. Skoltidningen bemötte denna sin granne med förnämt tystnad – ett fel, som under dylika förhållanden några gånger upprepadt kan bringa ett blad i rättvis misskredit. Skoltidningen förlorade säkert intet på öfriga tidningars motsägelser; mera förlorade bladet på deras tystnad – och på dess egen vid nyss påpekade tillfälle.

Teknologen synes blott hafva rättat sin titel efter innehållet, emedan bladet redan länge behandlat jordbruket, således mer än dess namn och första plan lofvade. Bladet kan säkert hoppas på en vidgad krets af läsare, om det i jordbruksfrågor kan bygga på några inhemska rön. Det har dock dermed sin fördolda, kinkiga sida. Hvar och en, som lefvat med i ett trifligt lag af landtpatroner, har säkert kommit till den öfvertygelse, att Finland är ett annat Kanaansland: så högt korntal öfver utsädet ger här skörden, så betydliga kvantiteter hö gifva här ängarne, och gödsel fås naturligtvis i samma proportion. Och allt detta goda faller af det gamla jordbruket. Huru vill då en tidningsredaktion rekommendera nya metoder? – Dock, hafva dessa blott fått inträde på ett par egendomar, så vore det väl förunderligt, om den afkastning, de gifva, icke kunde *uppdrifvas* till behaglig höjd.

Suometar är det blad af allmännare innehåll, som företrädesvis vinnlagt sig om att lemna upplysande artiklar. Det har, oaktadt ringa uppmuntran, troget fortsatt detta bemödande. Också träffar man i bladet ofta nyheter, såväl utländska som inhemska, hvilka intet annat blad innehållit. Isynnerhet prisvärda äro bladets omständligare redogörelser för utfärdade viktiga Författningar, och andra för trafikerande och allmoge gagnande upplysningar, sådane de öfriga bladen icke kunna uppvisa dem.

Under det vi fortfarande sökt fästa allmänhetens uppmärksamhet på dessa Suometars företräden, hafva vi likaså ansett för skyldighet att uttala allmänna omdömet om dess språk. Språket är visserligen ur grammatikalisk synpunkt felfritt; men vi hafva hört genomdrifna praktiska Finnar här i Savolaks helt enkelt förklara: »det är icke Finska!» Att en Österbottninge och öfverhufvud Vestfinnarne i än högre grad skola finna detta språk fremmande, bör icke förvåna. Vi hafva ovanföre uppgifvit, hvori detta har sin rot. Endels är en genuinare Finsk konstruktion ännu ovanlig, å en annan sida äro

författarene ovane och hafva med alltför stor ifver laggt sig på alla möjliga formers begagnande i språket. Serdeles trögt göras det i vår tanke af de repeterade Nominala formerna hos Verba. T. ex. i följande period (Suom. 1848, N:o 2 sp. 2):

»Poiketessamme jälleen näistä yleisistä katseluista kotimaahamme ja sen kansallisiin harjoituksiin, emme suinkaan voi kieltää kansallista henkeä löytymästä, sitä seuraavin harjoituksinensa.»

Så har ännu ingen läsare hört talas eller sett skrivas. »Poiketessamme», ett redan ovan ord, öfversätter han med: *under det vi afvika*, icke med: då, när ell. *om vi öfvergå*, såsom Förf. måste hafva menat det. »Kieltää henkeä löytymästä» betyder åtminstone i halfva landet: förbjuda anden att hittas (eller att finnas till), medan ordens mening här synes vara: neka, att anden finnes. »Jos jälleen katsomme kotimaatamme», o. s. v. »kieltää, ett'ei kansallista henkeä löyy», hade väl varit helt vulgärt, men i vår tanke vida riktigare, emedan icke utsatt för tydningar. Äfven »ja sen harjoituksia» i st. för den så ovanliga kasus komitativus i de sista orden hade åtminstone varit förstådt af alla. Eller kan det uppgifvas, att denna kasus ens i fornsångerna förekommer om ett andligt beledsagande?

Af nästföregående resonneming i samma artikel kan man också finna bekräftadt, att ett sådant grammatikaliskt skrifveri leder till innehållslöshet; såsom känt är, att det med lika möda sammansatta Latinet i våra dagar tjenar till gömställe för de största trivialiteter.

Vi förbigå att upptaga flera exempel, då det anförda verkligen blott händelsevis föll oss i ögonen; erkännande föröfrigt, att språket i flera andra artiklar är vida friare och mera lämpadt till tankens fordringar.

I stället kunna vi bidra med upplysningar till en i Suometar N:o 38 förekommande artikel »Kouluin Parannuksesta».

I denna artikel föres klagan öfver Finska språkundervisningens bedrivande i Skolor och Gymnasier. Vi lemna det öfriga af Förf.s påståenden derhän, ehuru väl invändningar kunde göras, der de angå Finskans läsning i sådane L. Elementarskolor som t. ex. de i Jakobstad och Kaskö. Men hvad Högre Elementarskolorna beträffar, kunde det vara tillräckligt att af Förf. begära förslag till en Finsk lärokurs för 120 lärotimmar, fördelade på tvenne år. Huru skola dessa timmar lämpligast användas? Till att inhemta grammatikens Formlära, skriva Finska enligt diktamen ur Kajan's Finska historie och öfversätta det skrifna till Svenska – sådan har kursen varit t. ex. i Kuopio H. Elementarskola. Muntlig öfversättning skulle göra det möjligt att medhinna mera; men öfning i språkets ortografiskt rigtiga skrifvande skulle saknas. Den skriftliga öfversättningen åter fordrar noggrannare studium, än den muntliga, hvari en i Finskan uppfödd gosse utan all förberedelse och utan särskild uppmärksamhet på formerna kan hjälpa sig fram; således utan annan grammatikalisk öfning, än den, hvartill han föres genom särskilda frågor. Att lärjungen derbredvid vinner öfning i att skriva Svenska, är en icke så förkastlig sak, der Svenskan de facto utgör undervisnings och skriftspråk, och i läroanstalter, der Latinskrifningen icke lemnar någon annan tid öfrig för Svenskan. Ty man må icke inbilla sig, att ens Latinskrifning kan inläras på de två timmar, som i Läseordningen äro egnade åt skriftliga öfversättningar »till och från» Latinet.

Skriftliga öfversättningar till Finskan kunde visst vara gagneliga, ehuru de för närvarande försvåras af bristen på en syntax och ett lexikon. De skulle då ske efter gehör, som det heter, såsom nu sker med öfversättningar till Svenskan, det enda skriftspråk lärjungen hittills

behöft, och som – troligen för dess nytta – varit och är det enda, han läser och skrifer utan grammatikalisk kunskap. Men här kommer ännu ett item i fråga, nemligen lärarens gehör. Hvar finnes det skriftspråk, denne bör ställa sig till efterrättelse? Ref. t. ex. för sin del vore rätt tveksam att följa Suometars språk som mönster. Och öfverhufvud blir det svårt, att göra lärare, hvilka sjelfva ingen undervisning i Finska erhållit, af hvilka en del aldrig läsit, flertalet aldrig skrivit Finska, till ledare i annat än den enklaste grammatikaliska öfningen.

Hvad undervisning i Finlands Geografi och Historie angår, så meddelas den i förstnämnda ämne på H. Elementarskolans Andra klass. Rörande undervisningen i historie vid dessa läroanstalter heter det i Skolordningen: »Allmän öfversigt af Verldshistorien, den gamla, medeltidens och den nya.» Här är således icke behovet af kunskap i fäderneslandets historie särskildt uttalad. Såsom integrerande del i det hela skulle den dock troligen med någon utmärkelse vårdas. Men saken är, att den antagna läroboken gjort äfven Skolordningens föreskrift utförbar. Med Ekelunds historie till lärobok medhinnas i Skolan endast gamla och en del af medeltidens historie, till ungef. 1300, korstågens slut. Här stadnar således kursen, der ungefär Finska historien börjar. Förf. i Suometar torde alltså medgifva svårigheten att under närvarande förhållanden läsa Finlands historie på H. Elementarskolan. Att den på Gymnasierna läses noggrannare än öfriga specialhistorier har Ref. anledning förmoda.

Fullkomligt ense med Förf. är Ref. angående de till Finsk läsning anslagna timmars otillräcklighet, äfvensom han för sin del föredrager en läsning af historien sådan den i Skolordningen påpekas, isynnerhet då der till det anförda bifogas orden: »jemte hänvisning till de viktigaste tilldragelser,» och bland dessa med skäl torde kunna föras fäderneslandets historie.

I ett föregående fragment, »Osataanko Suomessa Suomea»? till hvilket fortsättning synes fela, tager Förf. för afgjort, att Finska med stor kärlek läses i Skolor och Gymnasier, men yttrar sednare förundran deröfver, att ingen student lärt sig sin Finska i sagde läroanstalter. Detta tal är i hvarje hänseende fäfängt. Undervisningen i Finska infördes i Skolorna från Augusti 1842 till Augusti 1844, och inflytandet af denna undervisning har ännu föga kunnat märkas bland studenterna. Först 1849 kan med säkerhet antagas, att hvarje från Gymnasium dimitterad elev genomgått fullständig kurs. Utan all betydelse tro vi icke denna undervisning skall blifva, ehuru inskränkt den än är. Den fortgår dock i fem år för lärjungar med mognare förstånd och håg, och de två timmarne i veckan böra, väl använda, icke blifva fruktlösa.

Öfverdrifvet synes också samma Förf.s påstående, att blott tiondedelen af Studenterna kan »någorlunda» (jokseenkin) använda Finskan i dagligt tal. Med samma skäl kunde påstås, att blott en lika stor del är lika långt kommen i Svenskan. De från Uleåborgs län, från Savolaks och ganska många från Viborgs län tala vid tiden af öfvergången till Universitetet ledigare Finska än Svenska. De, som genomgått skolorna i Tavastehus eller Björneborg, tala vid utträdet från dessa läroanstalter Finska vanligen i jernbredd med Svenskan, Satakundenserna ofta nog Finskan bättre. Äfven bland dem, som lemna Åbo Skola, finnes icke ringa antal, som talar Finska, bättre eller sämre. Endast Vasa och Borgå Skolors ungdom är afgjort Svensk; och Gymnasierna i Vasa och Borgå synnerligen, men äfven de öfriga i någon mon torde afvänja lärjungarne från Finskans begagnande i samtal. Universitetet fortsätter

sedan denna försvenskingsprocess. Ty värr lärer denna inverkan på sednaste tid hafva trängt äfven till Skolorna, så att t. ex. Svenskan bland ungdomen i Uleåborgs Skola börjat blifva dagligt samtalspråk. Likväl kan under dessa förhållanden Förf.s beräkning öfver de Finska talande Studenterna icke anses pålitlig, om också privatisterna alla skulle föras till de i Finska okunniga.

När åter samma Förf. säger, att kanske tie Studenter »rent» (selvästi) tala och skrifva modersmålet, så kan väl, hvad skrivandet angår, detsamma åter påstås om Svenskan. Tager man dock saken mindre
10 rigoröst, och t. ex. sätter i fråga, huru många som kunna på Finska skrifva ett bref, så torde väl något mera, än halfva studentantalet, nöjaktigt besvara frågan. Att något fel i den ännu temligen obestämda ortografin i deras skrivelser kunde förekomma, är väl troligt. Mera sällan skall ett misstag begås i formationen. Likaså skall det hända, att flera sakna ord och måste låna dem från Svenskan eller hjälpa sig med omskrifningar. Men huru kan det väl vara annorlunda? Förf. och några hans medarbetare i Suometar känna de nyskapade Finska orden. Men månet sådant har kanske ett par tiotal gånger förekommit i tryck, medan intet lexikon känner detsamma. Likaså skulle partiklar
20 och præpositioner användas mer, än Förf. kanske önskar. Men bruket, att på dem hushålla, är också ännu nytt, och en strängare hushållning i detta hänseende enligt Ref.s öfvertygelse hellre skadlig än gagnelig.

Med Redaktionens för Suometar benägna tillstånd ville vi tillråda densamma att sparsamt, om ens någonsin, nyttja sådana allmänna rubriker för artiklarne, som t. ex. »Om Finlands Litteratur,» »Om Finsk Samhällsanda» o. s. v.. De utöfva, emedan de förebåda allmänna resonnemanger, en afskräckande verkan på läseverlden. Frågorna tarfva visserligen afhandlas, och de äro för vår allmänhet så nya, att deras enklaste elementer icke ofta nog kunna inskräpas. Men de
30 återkomma lättast i deras tillämpning på särskilda fall. Svårigheter möta visserligen härvid; men en och annan särskild företeelse kan dock komma till bedömande. Så ger hvarje recension och bokanmälan tillfälle nog att tala om Finska litteraturen. I Suometar förekomma deremot. t. ex. under en sådan allmän titel rätt intressanta reflexioner öfver erkebiskopsvalet. Det är nu verkligen att befara, att titeln gjort dessa reflexioner öfversedda. En del läsare, bland dem Ref., tvingas också ofta af bristande tid att lemna den ena eller andra artikeln oläsen; och rubriken är för sådan händelse af ganska afgörande betydelse. Ty blott ett ögonkast i artikeln kan icke lätt rätta den opinion, rubriken
40 ingifvit.

Årgången 1848 utmärker sig genom en mängd uppsatsers praktiska art fördelaktigt framför den af 1847. Flera af dem äro för landets förhållanden så upplysande, att årgången väl förtjenar egas och bevaras. För bladets »utrikes» afdelning har året varit mera gifvande, än väl något framtida år lärer blifva. Men vi anse äfven, att intet inhemskt blad mera opartiskt, med bättre sammanhang och urval begagnat rikedom. All ära förtjenar också de unga mäns sträfvan och ihärdighet, hvilka i Suometar grundlagt det första Finska blad af
50 mera omfattande syftning. Deras uppoffring är så mycket större, som den tid, de utan annan belöning, än den medvetandet om ett godt ändamål medförer, för dettas ernående användt, är dem dubbelt dyrbar, såsom en tid för egen förkofran och för grundläggandet af deras egen framtid. Den är också större derföre, att en tidnings redigerande, genom de ännu unga krafternas splittrande åt många särskilda håll, lättare utnöter en begynnande skriftställare, än den

äldre, hvilken mera med dagsverkarens vana sköter ett sådant åliggande. Önskligt hade derföre varit, att en eller flera äldre företagit ett sådant blads utgifvande, och att de yngre krafterna blifvit bättre besparade för framtiden. Men världens ordning är en gång sådan, att hvarje verklig reform i det unga släktet har sina naturliga målsmän; och det visar sig äfven i våra små förhållanden, att en framtid för Finskt språk och Finsk litteratur är de ungas tanke, hvilken få af oss gamla dela, och till hvilken än färre af oss ega fast tillit. Det är också naturligt: det slägte, som sjelft icke mera besitter någon framtid för sitt hopp och sina ansträngningar, kan endast med sina välönskningar följa dem, hvilka i det kommande hafva den egentliga tiden för sin verksamhet. Och endast den sak kan ega en framtid, som omfattas och uppbares af ett slägte, hvilket framtiden tillhör.

10

Till prof, huru sakrika afhandlingar i Suometar förekomma, öfversätta vi här inledningen till en i N:o 48 och följande införd artikel:

*Rahvaanopetus-keinoja Suomessa*¹ »Alla våra tidigare framställningar i detta ämne torde hos läsaren hafva väckt den öfvertygelse, att folkundervisningen i vårt land under tidens lopp förfallit, i stället att förbättras, såsom det bort ske, och såsom det skett i andra länder. Många orsaker gifvas till detta för Finland utmärkande förhållande.

20

Man kan icke gerna säga, att någon folkundervisning fanns i landet under påfvetiden. Men efter Lutherska lärans införande tvingades presterskapet att hafva omsorg derom. Klockare och Kaplaner ålades att undervisa barnen i bokläsning och Kristendom; men också kyrkoherdarne befriades icke helt och hållet härifrån, utan de borde åtminstone vaka öfver sakens fortgång. Då äfven 1686 års Kyrkolag stadgade, att undervisningen borde besörjas på detta sätt, och då dess föreskrifter den tiden verkligen efterleddes, så var följden, att folket var väl boksynt, ehuru läroböckerna då voro färre och sällsyntare än nu. På sådant sätt tillsredställdes åtminstone ett af folkundervisningens behof, och en god grund lades till dess fullkomnande. Men företaget fick ej tillfälle att fortgå i fred och frihet, Den så kallade »stora ofredens», 1710–1721, olyckliga och förfärliga tider utmerglade fäderneslandets både andliga och materiella krafter. Ödslighet, hunger och vanmakt voro landets arf efter fiendens elfvaåriga härvaro. Då Ryska arméen 1710 inkom i landet, och äfven sedan, flydde nästan alla prester till Sverige och lemnade sina församlingar utan allt stöd. Om också några få prester kvarblefvo, för att vårda sina församlingar, så saknades dock läroböcker, hvilka förgingos under den allmänna härjningen, medan inga nya kunde erhållas. Sålunda tillintetgjordes folkundervisningen, och en allmän okunnighet inträdde.

30

40

Etthundra trettie år äro sedan denna tid förlidna. Folkmängden har stigit utöfver sitt förra belopp, landets välstånd har äfven i öfrigt tillvuxit, men folkets bildning har knappt nog hunnit i jemnhöjd med, hvad den var före den stora ofreden. Då vi söka orsakerna till detta förhållande, kunna vi icke förklara det annorlunda, än genom den regemensförändring, som skedde efter Karl XII:s död. Styrel-

50

¹ »Företag för Folkundervisningen i Finland.» Vi fästa här uppmärksamheten vid det milslånga: »Rahvaanopetuskeinoja,» hvars längd obetydligt minskas af det försigtiga stafvelsetecknet. *Keino*, medel, sätt, vis, är dessutom icke rätt lämpligt, att gifva föreställning om artikelns innehåll, emedan ordet borde öfversättas: »Folkundervisningsmetoder.» Vi skulle föreslagit t. ex. *Kuinka kansan* (ell. *rahvaan*) *opetusta* entiseen aikaan Suomessa harjoitettiin.

semakten flyttades då ur Konungens hand i Ständernas (Rådets?); presterskapet erhöll, likasom de öfriga stånden, sina privilegier, i hvilka dess förhållande till dessa stånd, dess förmoner och inkomster bestämdes. Från denna dag började presten anse sig icke för församlingens tjenare, utan hellre för innehafvare af prestarättigheterna, och tjensten var nu i hans ögon till för hans egen skuld. Derföre är också verkliga förhållandet, att Finlands andliga tillstånd sjönk under sednaste århundrade, och de försök till folkets väckelse, som under dess lopp företett sig, voro enstaka och hade ingen framgång. Under denna allmänna håglöshet gjorde presterna ingenting för folkundervisningen; de ansågo sådane förrättningar som predikan, uppbörden af aflöningen o. s. v. för sina enda åligganden. De glömde framförallt den grundläggning, förutan hvilken deras predikan och öfriga lärdom blir nog gagnlös; af klockare och kaplaner fordrades icke mera, att de skulle undervisa barnen, icke heller anskaffades andra lärare. Först »Hans Kgl Mjst.s Nådiga beslut och förklaring öfver Presterskapets allmänna besvär och propositioner», utfärdadt 1762, paragraf I, förmådde presterna i åtskilliga församlingar, att försöka åstadkomma något. Icke så, att de sjelfva undervisade barnen, hvilket Kyrkolagen föreskrifver åtminstone Kaplanerna, men de började uppmuntra församlingarne att antaga och underhålla särskilda tjänstemän eller sockneskolmästare. Detta skulle väl i sig sjelf varit en serdeles nyttig inrättning, om man dervid icke hade glömt en vigtig omständighet. Vederbörande betänkte hvarken då eller sednare, intill vår tid, att det icke är dermed nog, att skolmästare finnas, utan att dessa äfven böra kunna lära något. Om skolmästare också skulle tillsättas i hvarje socken, så är det lätt insedt, att frukten deraf knappt blefve någon annan än den, att folket får föda en ny löntagare. Ty hvar fås i Finland sockneskolmästare, som skulle hafva lärt något, då här icke funnits eller finnes något Seminarium, der folkskollärare skulle undervisas och öfvas? Eller är väl någon derföre en kunnig och duglig lärare, att han tillsättes till en lärarebefattning? Denna okunnighet hos skolmästarena och likgiltigheten hos vederbörande vid uppsigten öfver deras undervisning har också åstadkommit, att folket på flera orter ledsnat vid så odugliga tjänstemän och afskaffat hela befattningen; och om de ännu finnas här och der, så hafva församlingarne af dem mera skada än gagn. Ty deras tillvaro har gjort föräldrarne obekymrade om sina barns läskunnighet, under det att skolmästarena icke förmå uppfylla sin befattnings åligganden.

Om här och der funnits och ännu finnas prester, som nitälska för folkundervisningen, och dugliga skolmästare, så vederlägges deraf icke det nyssanförd. Värdt att prisas och framställas som exempel är likväl mången nu lefvande prestmans bemödande, att i sina församlingar inrätta såkallade söndagsskolor. Icke såsom skulle dessa inrättningar tillfredställa folkundervisningens alla fordringar, men i dem kunna barnen likväl bringas att läsa i bok, att lära skriva, till och med räkna, om presten är driftig och ihärdig. Framförallt belastas allmogen sålunda icke med onödiga aflöningar, och de medföra åtminstone någon nytta, till dess äfven Finland kan erhålla Seminarier för Folkskollärare och derefter ordentliga folkskolor eller byskolor».

Ofvananförda uppgifters rigtighet bevisar nu Suometar genom framställning af folkundervisningens historia i åtskilliga församlingar,

anförande dervid utdrag ur prostevisitations protokoller o. s. v. Så citeras sådane protokoller från Kiides socken, ända från 1691 och 1700. Dessa faktiska uppgifter gifva hela artikeln en hållning, som gör den till en bland de bästa i årgången; ehuru flera andra förekomma, vittnande om liknande möda och sjelfständig undersökning. Det hela visar i folkundervisningens gång en serdeles öfverensstämmelse med, hvad Hr. Alcenius, i den ofvanföre anmälda afhandlingen i Joukahainen, anförer om Finska språkets öden.

Ilmarinen, den yngsta af landets Tidningar, har dock visat en ganska allvarlig uppsyn, så allvarlig, att den i början nästan stötte på det tråkiga. Att uppträda med långa notiser från Abyssinien och lika långa historier om kaffeträdet, kan vara på sin plats i en Geografisk Societets akter och i en Botanisk Journal. Men i ett tidningsblad påminner det förmycket om Finska Tidningslitteraturen för 1840. *Ilmarinen* har dock under sin fortgång rättat detta misstag samt äfven inom resebeskrifningens och statistikens område lemnat artiklar, bättre lämpade för dess förhållanden. Både af sådane och andra undervisande uppsatser innehåller bladet ganska mycket läsvärdt och lättläst. Endast följetongen har fortfarande utfallit obetänkt långdragen, äfvensom valet af en och annan artikel nog mycket bevisar för tungan i Red.s åliggande, att fylla spalterna. Också skall framtiden utvisa, om bladets mot årets slut betedda håg, att ersätta f. d. Borgå »gumman» i en hufvudsaklig gren af hennes historiska och litterärhistoriska föreläsningar, vinner prenumeranter och deras bifall.

Deremot saknas i bladet nästan helt och hållet resonnerande artiklar, afsende våra inhemska förhållanden. Endast några uppsatser, om Näringsfrihet, om Nationallitteratur m. m., äfven de lånade utifrån, synas vara införda med bestämd tillämpning på det inhemska. Någon sjelfverksamhet hos Redaktionen vore dock önskelig, synnerligast i detta hänseende; ehuru svårigheterna vid fullföljandet af en sådan verksamhet visserligen icke äro ringa. Men trägen vinner.

Såsom Handelsblad har *Ilmarinen* genom den mängd handelsberättelser, bladet meddelat, uppenbarligen öfverflyglat både Åbo Underättelser och dessas härmande stadsbo, Åbo Tidning. Men det är så verdens gång, att hvarje nytt företag väcker konkurrensen; och då landet för fem år tillbaka icke egde någon handelstidning, så har det nu tre stycken, hvilka med hvarandra täfla att fylla den lilla Finska handelsverldens behof. Af dem torde väl *Ilmarinen* ännu vara inskränkt till den minsta kretsen af läsare. Så länge dock bladet fortfar att utvidga sina notiser, kan det med säkerhet vänta att se läsarekretsen förstorad.

Redaktionen har inbjudit Finska författare, att meddela uppsatser äfven på Finska språket; men inbjudningen synes hafva ohörd förklingat. Namnet Renvall klingar eljest som ett löfte, att Redaktionen sjelf kunde fylla den plats, som Insändare lemnat tom. Åtminstone kunde den genom artiklar på Svenska inom den Svenskt talande allmänhet, af hvilken den omgifves, och bland hvilken bladet torde räkna sina flesta läsare, väcka deltagande för de Finskt litterära stråfvandena. Bemödanden, att på denna eller någon annan väg komma i beröring med våra inhemska intressen för dagen, skulle gifva bladet någon säkerhet mot faran, att innan kort nedsjunka till blott ett notisblad. Ty det är icke lätt att utifrån låna afhandlingar, som ega tillämplighet på våra inhemska förhållanden. Och ett innehåll, som helt och hållet abstraherar från dessa, kan icke på längden tillfredsställa läsare i Finland.

Till denna afdelning af tidningspressen böra äfven *Åbo Underrättel-*

ser räknas, ehuru detta blad synes något hafva lidit af den framgång, det under de sednare åren rönt. Medgången plär lätt förslappa hågen, och äfven Åbo Underrättelser, vill det synas, anstränga sig nu mindre än förr att deltaga för frågor af allvarligare art. Likväl har bladet äfven för 1848 en och annan artikel af värde att uppvisa. Rubriken »Utrikes» sköter dess Redaktion med mycken takt och insigt i förhållandena, och äfven de Inhemska nyheterna äro i detsamma med omsorg betänkta. Deremot synes det hafva försummat tillfället, att bibehålla sig såsom landets handelstidning, hvarpå dock dess framgång till en stor del torde hafva hvilat, sedan numera både Åbo Tidningar och Ilmarinen meddela Skeppsnotiser, och det sednare bladet i afseende å egentliga handelsnotiser vunnit ett så bestämdt försprång.

H:fors Tidningar, Åbo Tidningar och Borgå Tidning hafva genom de sednare årens förändringar inom den periodiska pressen gått tillbaka till deras rätta plats af lokalblad. Denna bestämmelse är i s.het för kommuner, så stora som Helsingfors och Åbo, tillräckligt omfattande, för att taga en tidning af det utrymme, de nämnda bladen ega, helt och hållet i anspråk. Hvad den kan lemna öfrigt för Borgå Tidning, fyller detta blad lämpligast med artiklar rörande Stiftets ekklesiastika angelägenheter, såsom bladet äfven sträfvat att göra; och samma utväg står Åbo Tidningar öppen. Det förstås, att detta icke hindrar ett sådant blad att tillika samla inhemskt och utländskt nytt. Tvärtom hör i vår tanke detta till planen för en lokaltidning. Likaså lämpar sig för detta ändamål väl en underhållande lektyr af allehanda strögods såsom bihang till det allvarligare innehållet. Men detta, bestående af uppsatser i ämnen, som röra kommunen och orten, bör då med allt allvar skötas, icke behandlas såsom bisak. Något hafva de nämnda bladen i detta hänseende sökt åstadkomma; isynnerhet har Borgå Tidning nu och då berömligen stött på den trögörda allmänandan. H:fors Tidningar hafva likaså i flera fall manat till gemensama företag; så t. ex. i fråga om fattigvård, barnaundervisning, folknöjen o. s. v.. Åbo Tidningars tillgöranden tillstår Ref. sig mindre känna dock har han nu och då i densamma sett något ord i nämnda ämnen, och bladets besittning af de kommunala Kungörelserna gör detsamma egnadt för deras afhandlande.

Hvad H:fors Tidningar angår, som ofta haft att beklaga sig öfver Ref.s kritik, anse vi tillfället lämpligt att förklara, det denna kritik aldrig skulle kommit i fråga, om bladet inskränkt sina tillgöranden inom det område, vi här påpekat, och till hvilket omständigheternas tvång nu synes hafva återfört detsamma. Det är endast dess omdömen i allmänt nationela frågor, som förtjenat tillbakavisas; ty på detta fält har dess beteende alltid varit olyckligt. Derjemte var det någon tid af nöden, att för den läsande allmänheten söka göra vår inhemska tidningslitteraturs låga ståndpunkt rätt i ögonen fallande; och H:fors Tidningar, såsom det för tiden mest gouterade blad, måste vid detta bedömande blifva en art syndabock. Nu då denna litteratur synes hafva ordnat sig till ett fastare skick, och äfven annan läsning, än den lösmälta, vunnit insteg hos allmänheten, vilje vi gerna lemna H:fors Tidningar all önskelig fred, ja erkänna deras värde för vårt lands förhållanden inom den krets, desamma egentligen tillhöra. Denna krets är den, som tillhör en lokaltidning. Ju fastare bladet ansluter sig till en sådan rigtning, desto säkrare skall des ställning till allmänheten blifva. Det bär sin tryckningskostnad genom blotta annonserna. Ju mer dessa tilltaga, desto mera tillvexer prenumeranternas antal i staden och

kringliggande orter. Afhandlandet af dessas angelägenheter blir sålunda Redaktionen till och med en pligt, och dess uppfyllande skall icke fela att befästa bladet i dess säkraste afnämares gunst. Men öfverallt i landet väntar man nyheter från hufvudstaden. Till och med dess sällskapsnöjen utgöra ett ämne för hopens deltagande. Det ankommer således på redaktionen, att häri tillfredsställa allmänhetens smak. När den, såsom den nuvarande Red.n för H:fors Tidningar, dertill icke blott förstår, att gifva nyheterna en pikant anstrykning, utan äfven med en viss konstnärlig smak, om icke talang, utförer sina diktade berättelser och stundom skänker läsaren ett vackert lyriskt stycke, så har ett sålunda redigeradt blad tillfredsställt alla billiga fordringar. 10

Hvad vi, såsom sagdt, hos H:fors Tidningar *tadlat*, äro dess misslyckade försök att gå utom här anlydda ritning. Till och med de »Revy'er af Utlandet, »på hvilka bladet börjat bjuda, tjena i vår tanke icke till dess rekommenderande. Samtidens rörelser äro svåra att bedöma. Men den, som vid deras bedömande icke har någon annan grundsats, än det beskedliga tycket, att det är så kusligt, då det är så grufligt oroligt här i världen, bör icke gifva sig ut på detta fält. Han kan icke heller med något omdöme låna andras berättelser och bedömanden. Att Redaktionen för H:fors Tidningar icke har tillfälle följa med sin tid, visar t. ex. det löjliga misstag, den icke längesedan begick, att tillräkna »Hofvet i Würtemberg» venstra centerns vid riksdagen i Frankfurt åsigt. Misstaget uppstod säkert deraf, att denna fraktions ledamöter hafva sin klubb i Frankfurt på ett värdshus, kalladt »Würtembergischer Hof,» Würtembergska gården. Detta är nu en småsak; men Red.s falska åsigt af de Europeiska förhållandena röjer sig i det hela af dess framställning. Den blottställer sig derföre också upprepadt, att anföra de falska ryktena, hvilka icke ens alltid rättas. Skulle bladet nu i stället egna all sin omsorg åt de lokala intressena och de skönlitterära produktionerna, skulle det bättre fylla sin plats i landets Tidningslitteratur. 20 30

Både Borgå Tidning och Åbo Tidningar ega mindre resurser, än sistnämnda blad, både i anseende till de orter, på hvilka de utgifvas, och i de nuvarande redaktionernas förmåga. Likväl äro Åbo Tidningar i båda afseenden, isynnerhet i det förra, vida bättre lottade. Åbo stads och dess handels betydhet, Hofrättens, Domkapitlets och Finska Hushållningssällskapets närvaro i staden göra kretsen af de ämnen, bladet lämpligast kan behandla, till en af de största lokala i landet. Ju mera inkränt Borgå bladets verksamhet i detta hänseende är, desto mera beror dess framgång på Redaktionen duglighet. Olyckligtvis är denna den uppenbarligen mest meningslösa i hela landet, ehuru man icke kan fränkänna densamma en ädel oblyghet i dess tillfälliga beröringar med andra blad. Önskligt vore, att Tidningens redigerande kunde öfvergå i andra händer, då den jemte behandlingen af de kommunala och Stiftets ekklesiastika ärender, kunde antingen afhandla ämnen af allmänt nationelt intresse eller, hvad kanske bättre vore, intaga platsen af blott ett blad för kyrkan och folkundervisningen, så länge intet pedagogiskt blad finnes för bevakandet af den sistnämndas intressen. 40

Ref. önskade gerna kunna fälla något förmonligare omdöme om *Morgonbladet*, denna tidning, som under särskilda perioder sträfvat att höja den inhemska periodiska litteraturen och någon tid, under Runebergs ledning (1832–35) samt 1838–39, då några yngre krafter förenades till dess redigerande, ensam representerade samma litteraturs 50

bättre del. Numera har dock Morgonbladet nedgått till, minst sagt, ringa betydenhet för landets litteratur.

En sak kan anföras till bladets fördel: att dess innehåll likväl aldrig bevisat likgiltighet för bildningens intressen, mycket mindre misskännande af deras art – något, som icke utan inskränkning kan sägas om alla landets öfriga tidningar.

Men från dessa negativa förtjenster är steget stort till en lifvad och lifvande positiv verksamhet för upplysningens spridande och för väckandet af någon allmänanda. I detta hänseende har Morgonbladet
10 otvifvelaktigt skridit långt tillbaka. Allmänhetens minskade deltagande vittnar härom i full öfverensstämmelse med äfven den billigaste kritik.

Det mest utmärkande, Morgonbladets sednaste årgång haft att uppvisa, har bestått i artiklar af estetiskt innehåll samt den sköna litteraturen rörande, kritiska och litterärhistoriska uppsatser. Men äfven detta innehåll har dels förekommit alltför förströdt bland andra heterogena uppsatser, dels, då det varit lånadt, vittnat om ett af tillfälligheten styrdt val, och då artiklarne varit Redaktionens egna, icke visat sig nog utarbetadt, för att gifva bladet en bestämd karakter, icke ens dess yttrade estetiska åsikter någon fast hållning.

Vi äro öfvertygade, att en periodisk skrift, endast afseende den sköna litteraturen och konsten, redan skulle i Finland kunna räkna på någon framgång. Vårt blad och »Teknologens» fortfarande tillvaro, utgifvandet af sådane skrifter som Finska Litteratursällskapets »Toimituksia,» »Runebergs Skrifter,» »Suomi,» HH. Arvidson's och Grönblad's »Urkundsamlingar,» »Läkarsällskapets Handlingar,» »Fosterländskt Album,» »Joukahainen,» »Väktaren,» »Annikka,» »Romanbiblioteket,» »Necken» och öfriga kalendrär, »Aura» och de många inhemska novellerna, Läroböcker och Folksskrifter bevisar en i sanning högst oväntad receptivitet för vetenskaplig, vitter och annan allmännyttig
20 läsning hos den Finska allmänheten. Framgången gör människan likgiltig; och man låter nu denna litterära rörlighet passera oanmärkt, på hvars möjlighet knappt någon för tie år tillbaka trodde. Ref. för sin del har från första stunden af sin, för fem år tillbaka började publicistiska verksamhet hyst och yttrat tillit till detta litterära intresse på den läsande allmänhetens sida. En sådan tillit är också, i vår tanke, i hvarje land blott en skyldighet å skriftställarens sida; ty han löper eljest fara, att föra sin ringa förmåga på den läsande allmänhetens räkning. Men behovet af intellektuel sysselsättning tillvexer hos allmänheten som hos den enskilda blott i den mon, det näres och tillfredställes. Varom då rättvisa! Låt oss besinna, hvad som för detta
30 blifvit gjordt för en inhemsk litteratur. Och låt oss derefter uppskatta framgången af de sednaste årens bemödanden. Man skall då icke hafva skäl att klaga öfver den läsande allmänhetens kallsinnighet. Först då man gör allmänheten rättvisa, kan man också utan oblyghet fordra dess erkännande icke blott för de till en del utmärkta, utan äfven för de i allmänhet lofvärda bemödanden för den inhemska litteraturen och allmänna bildningen, som inom så kort tid träd i dagen. När man nu tager den gjorda erfarenheten till råds, kan man derföre icke betvifla, att icke en periodisk skrift, med uppgift att reda föreställningarne om
40 skön litteratur och konst, skulle uppbäras af allmänhetens deltagande.

För rättigheten af denna förutsättning vittnar ännu: det ingångna bolaget för utgifvande af skönlitterära arbeten i Finsk öfversättning, stödt på ett årligt sammanskott af mer än 1 300 Rl. Sr.; Finska Konstföreningens fortfarande; den håg, som ledt till inrättandet af Sällskapsteatrar i de flesta landets städer och till försök, att åstadkom-

ma inhemska dramatiska produkter, samt de inhemska försöken till musikalisk komposition icke mindre, än till en vetenskaplig musikalisk kritik. Alla dessa rörelser, så ringa än den lyckligare lottade och längre framskridna utländningen kunde anse dem, bevisa dock uppenbart, att äfven en för den sköna litteraturens och konstens intressen öppen och mottagande allmän anda i landet förefinnes. Denna andas tillvaro gör det också klart, att för den verksamhet, hvori den söker uttala sig, en offentlig, insigtsfull och sansad kritik är ett behof.

Men Morgonbladet i dess närvarande form och, utsägom det, med den ringa spänstighet och fasthet, dess verksamhet åt detta håll hittills röjt, är icke egnadt, att tillfredställa detta behof. Ämnets art gör en månadsskrift, hvilken kan meddela hithörande artiklar utförligare och utan afbrott, lämpligare för ändamålet, än en tidning. En sådan månadsskrift, utrustad med någon elegans och, om sig göra låter, försedd med plancher och musikbilagor, skulle åt en författare med Morgonbladsredaktörens smak och talang säkert lemna tillräckligt tillfälle till en gagnelig publicistisk verksamhet. Morgonbladets förläggare borde vara så mycket mera intresserad för detta företag, som Hr. R. Frenckell sjelf uppträdt såsom vitter författare och derigenom antydt sig egnadt att deltaga i en sådan månadsskrifts redaktion.

Tiden för dess utgifvande synes oss vara den rätta i närvarande stund äfven derföre, att H:fors Tidningar välbetänkt hafva öfvergifvit alla ansträngningar, att åstadkomma en vitter och konst-kritik, och äfven Litteraturbladet nödgats lemna nästan hvarje försök dertill, emedan både de förberedande studierna och den läsning, som erfordras, för att följa med dagens vittra litteratur, kräfver mera tid och ledighet, än Ref. kunnat egna häråt. Än en gång, vi anse ett sådant företag för ett af dagens behof, och det kan knappt betviflas, att icke dess kännbarhet skall snart framkalla något försök till dess tillfredställande.

Morgonbladets verksamhet i den anda och rigtning, hvarmed detta blad uppträdde åren 1845–47, borde ännu utgöra detta blads bestämelse. Den lucka, M. B.s afvikande från densamma lemnat i landets Tidningslitteratur, är ännu ouppfylld, då Suometar, det enda blad i landet, som odeladt egnar sig åt afhandlandet af fosterlandet rörande allmänna frågor, både eger en mindre publik, än M. B.s dåvarande, och, såsom skrifven på Finska, icke kan hos alla läsare ersätta ett på Svenska skrifvet blad. Så inträffar nu det förhållande, att det mest gagneliga, tidningslitteraturen för året har att uppvisa, blifvit obekant för den stora mängden af Tidningsläsare.

Man frågar, hvarföre Morgonbladet är mera egnadt för en sådan omfattande publicistisk verksamhet, än t. ex. Helsingfors Tidningar? Till svar nämna vi blott, att Morgonbladet icke upptager lokala annonser. Dessas frånvaro kvalificerar detsamma till ett blad för landets allmänna intressen. Derigenom eger det utrymme för utförligare meddelanden, utan någon förpligtelse att vid val af ämne afse lokalintressen. Härtill kommer, att en tidning, som eger annonserna för orten, är ett kapital i utgifvarens hand. Men då dess debit helt och hållet beror af artiklarnes beskaffenhet, så är förläggaren för densamma intet annat, än boktryckare; och då papper och tryckningskostnad äro godtgjorda, eger Redaktionen billigt anspråk på hela öfverskottet af prenumerationen. Endast om tidningen vid ett redaktionsombyte redan eger stadgad förtroende och större debit, kan tidningens egare göra anspråk på någon ersättning för namnet. Om ett annat förhållande i afseende å Morgonbladet exsisterat, kan detta endast tillskrifvas vederbörande redaktioners ringa företagsenhet. Ett Tidningsförlag är,

om Redaktionen njuter allmänhetens förtroende, det lättaste i världen. Inom årets tvenne första månader är prenumerationens belopp för året afgjort, och Redaktionen har förlagskostnaden i sin hand. Det har ganska mycket tjänat att nedtrycka tidningspresen i landet, att de litteratörer, som egnat sig åt publiciteten, onödigtvis satt sig och sin verksamhet i beroende af boktryckeriernas egare såsom förläggare, äfven då enligt sakens natur förläggaren ingen annan förtjenst egt om bladet, än omsorgen att trycka detsamma för god betalning. Detta förhållande bör upphöra; och så snart redaktionens förtjenst ensam bestämmer tidningens större eller mindre debit, bör äfven den pekuniera förtjensten ensamt tillfalla detsamma.

Af *Suomi* tillstår sig Ref. hafva sett endast de 18 första numrorna för 1848, N:o 18 utgifven den 26 Augusti. Hvad i dessa förekommer af utgifvaren och redaktören för bladet, Hr. Gottlund, vittnar fortsatt om den lätthet, med hvilken han skrifer språket, men också om den lätthet, hvarmed han betraktar författareskapet. Ty han skrifer utan plan och utan ämne, uttänjer oerhördt det lösa resonnerandet hit och dit och har för sina perioder intet mått. Öfversättningar ur Hr. Grot's »Resor i Finland,» af en novell af Kukolnik och af ett par gamla legender äro insända till bladet. En högst fåtalig prenumeration och opåräknadt förhinder, hvars art Hr. G. endast kunnat antyda, men som t. ex. från Mars till Juni afbrutit tidningens utgifvande, äro missöden, mot hvilka Hr. G. synes förgäfvets kämpa. Ett nytt namn för bladet och en ny redaktion torde erbjuda den enda utväg, som återstår Hr. G., om han vill för sitt tryckeri bevara den sysselsättning, en Tidning kan gifva.

Villigt erkänner hvar och en det gagn, Hr. G. genom *Otava's* utgifvande gjort Finska litteraturen; och utan intrång bör Hr. Gottlund åtnjuta äran, att hafva hyst hoppet om en framtid för denna litteratur på en tid, då ingen annan hade mod att nära ett sådant hopp, samt att med ihärdig uppoffring hafva tagit de första stegen för dess förverkligande, då ännu ingen i detta arbete stod vid hans sida. Ja man kan i betraktande af denna förtjenst äfven öfverse det misskännande, hvarmed Hr. G. betraktar de Finska fornsångerna och den reform i Finska litteraturen, dessas offentliggörande frambragt. Men till sin egen skada förnekar Hr. G. det faktiska af denna reform, då han icke synes erkänna, att till Finskt författareskap nu fordras något mera, än blott meddelandet af några språkprof. Mycket misstager han sig, då han tillskrifver *Suomis* ringa framgång de öfriga tidningarnes eftergifvenhet för allmänhetens lösa håg till det blott roande. Det är icke det nöjsama, man i *Suomi* saknar, utan det lärerika och nyttiga. Förtjensten af lätt språk bör icke fränkännas Hr. G., äfven om hos honom grammatikaliska fel förekomma. Likaså kan det vara likgiltigt, att man i *Savolaks* icke vill kännas vid den brytning, Hr. G. följer, och om hvilken han påstår, att den tillhör sagde provins. Värre är, att detta språk eger blott det slags klarhet, om hvilket vi i en föregående artikel talat, att nemligen föga tanke genom detsamma framlyser. Här af kommer det, att Hr. G.s språk är behäftadt med fel mot logiken, i våra ögon vida viktigare, än de ofta strid underkastade felen mot grammatikens regler. Så säger Hr. G. t. ex. (i N:o 1 sp. 2): »puhuissamme kauniita tapauksia ja kertomuksia», d. ä. då vi *omtala* vackra tilldragelser och *berättelser*. Äfven konstruktioner sådane som: N:o 8 sp. 2 r. 9–12 kunna med mera skäl hänföras till felaktig logik, än till bristande grammatikalisk kunskap. Härmed sammanhänger Hr. G.s principlösa interpunktion

– något, hvare äfven andra blad, och bland dem i s.het Suometar, icke sällan fela.

Löftet om *Kanava's* återupplefvande gladda ett ögonblick Finska litteraturens vänner; annonser hafva tillkännagifvit, att des utgifvande blifvit till vidare inställdt genom Guvernörsembetet i Viborg åtgärd. *Maamiehen Ystävä* lärer fortfara att lemna underhållande läsning för allmog, ehuru utan plan och betydelse.

Om Finland's Allm. Tidning, den tolfte af landets för 1848, är intet att säga, om icke att Borgå Tidning synes vara det enda blad, som i Utrikesnyheters berättande tagit F. A. Tidning till mönster.

Tolf tidningar, af hvilka blott en daglig, är i sanning litet för 1 1/2 million invånare; och på den skala, som efter den periodiska pressens skick antyder folkens bildningsgrad, ställer detta ringa antal Finland vid ett af de lägsta gradtalen. Vi upprepa dock vår yttrade åsigt, att landets periodiska press fortfarande bevisar sig kvalitativt hafva gjort ett steg framåt. Och känt är, att tidningspressens art i vårt land icke rättvist kan göras till absolut måttstock för redaktionernas goda vilja och förmåga; ehuru å andra sidan detta förhållande icke får häfva allmänhetens anspråk på pressens stigande förkofran.

44 TILL LÄSAREN.

Litteraturblad n:o 13, december 1848

Utänför den läsande allmänheten befinna sig i vårt land tvenne större kretsar, hvilkas medlemmar likväl ega anspråk på att räknas till den bildade samhällsklassen. Man kunde benämna dem den materiela och den andliga egna vinningens anhängare.

Den förra kretsen är den, hvars medlemmar icke njutit annan undervisning än erfarenhetens och det dagliga umgängets. Sätter man bildningens kännetecken i insigt uti några allmänt mänskliga angelägenheter och verksamhet för desamma, så blir måttet af den bildning, inom denna krets råder, visserligen ringa. Deltagandet för kommunala angelägenheter utgör dess enda verksamhet af allmänt syfte, det religiösa intresset det enda teoretiska, till hvilket individen kan höja sig. Dagens ekonomiska omsorger fylla hans lif. Mången ur denna klass höjer sig likväl äfven till andra, mera omfattande intressen och söker i läsning en näring för sin håg. Kanske räknar äfven Litteraturbladet bland dem några läsare.

Den sednare kretsen åter är de religiösa ifrarenas. Man kan icke säga, att deras håg icke vore vänd till en allmänt mänsklig angelägenhet. Tvärtom; intet mänskligt intresse kan vara allmännare, än det religiösa. Men ifraren gör det till ett enskildt; han omfattar det icke af kärlek till det allmänna bästa, utan för att bereda sin egen eviga vinning. Detta parti ser icke i religion, i vetenskap, stat, familj annat, än medel för individens ändamål; hvarföre det äfven ringa aktar den del af dessa medel, som det kallar för världsliga, såsom anstalter, de der äro till endast för mänsklig svaghet eller ondskas skuld. Att vi ställt denna klass utom den läsande allmänhetens antal, har således icke skett derföre, att den icke läser, utan derföre, att dess läsning är på förhand bestämd och inskränkt till några vissa skrifter af religiöst innehåll. Hvad en Humboldt och Berzelius skrifvit, och hvad den ena eller andra nationallitteraturen erbjuder, angår denna klass alls icke. En eller annan är kanske af fördomsfriare tänkesätt. Bland dem har dock